

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการปลูกกล้วยไข่

ประวัติ

กล้วยไข่เป็นพืชเขตร้อน มีถิ่นกำเนิดอยู่ทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีภูมิอากาศแบบร้อนชื้น ปลูกได้ดีทั่วทุกภาคของประเทศ เป็นไม้ล้มลุกที่ปลูกง่าย อายุสั้น ให้ผลตอบแทนเร็ว สามารถปลูกและเก็บผลผลิตได้ภายใน 1 ปี นอกจากนี้จะเป็นผลไม้ที่นิยมบริโภคกันภายในประเทศแล้ว ยังส่งเป็นสินค้าไปจำหน่ายต่างประเทศ สามารถทำรายได้ให้กับประเทศปีละหลายล้านบาท และเนื่องจากในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการส่งออกผลไม้ จึงมีผลให้กล้วยไข่เป็นสินค้าเกษตรกรรมใหม่ที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และเป็นผลไม้อีกชนิดหนึ่งที่ตลาดต่างประเทศให้ความสนใจ และมีแนวโน้มจะเป็นผลไม้เศรษฐกิจที่สำคัญที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศเพิ่มมากขึ้นในอนาคตอันใกล้

สำหรับการส่งเสริมการส่งออก ปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสนใจศึกษาปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้กล้วยไข่เป็นผลไม้ที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการของตลาดต่างประเทศ และพยายามเปิดตลาดต่างประเทศให้กว้างขวางขึ้น มีการทดสอบการส่งออกกล้วยไข่ไปประเทศต่าง ๆ ได้แก่ สหพันธรัฐเยอรมัน สวิสเซอร์แลนด์ เนเธอร์แลนด์ ญี่ปุ่น และเดนมาร์กในปี 2529 และ 2530 เพื่อนำข้อมูลที่ได้กลับมาเป็นแนวทางแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเก็บรักษา การบรรจุและหีบห่อ เนื่องจากกล้วยไข่เป็นผลไม้ที่มีเปลือกบางจึงบอบช้ำง่าย ซึ่งเป็นปัญหาในการส่งออกที่ทำให้กล้วยไข่มีคุณภาพไม่ดีพอ และจากผลการทดสอบการส่งออกที่ผ่านมาพบว่า กล้วยไข่เมื่อถึงตลาดต่างประเทศมีคุณภาพดี ชาวต่างประเทศพอใจในรสชาติและขนาดผลที่พอเหมาะ แนวโน้มการส่งออกกล้วยไข่นับว่าดีขึ้นเรื่อย ๆ อาชีพการทำสวนกล้วยไข่จึงเป็นอาชีพที่เกษตรกรหันมาสนใจเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งปัจจุบันเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่การเพาะปลูกกล้วยไข่มากเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ และถือว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ และเป็นผลไม้ที่เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัด โดยทางจังหวัดมีแผนส่งเสริมและพัฒนาการปลูกกล้วยไข่ เพิ่มพื้นที่การปลูกให้มากขึ้นทุกปี เพื่อให้เป็นไม้ผลเพื่อการค้าและการส่งออกให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ของประเทศ อย่างไรก็ตาม การส่งออกกล้วยไข่ขณะ

นี้ยังอยู่ในระยะเริ่มต้น ปริมาณการส่งออกยังน้อยอยู่เมื่อเทียบกับผลผลิตรวมที่ผลิตได้ การผลิตส่วนใหญ่จึงผลิตเพื่อบริโภคภายในประเทศ

แหล่งเพาะปลูกกล้วยไข่ในประเทศไทย

กล้วยไข่เป็นพืชที่ปลูกง่าย จึงสามารถขึ้นได้ทั่วทุกภาคของประเทศ พื้นที่การเพาะปลูกรวมทั้งประเทศยังมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ไม่คงที่ เนื่องจากการตลาดของกล้วยไข่ในปัจจุบันยัง ไม่มีความแน่นอน ความต้องการบริโภคมีจำกัด การผลิตส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อใช้บริโภคภายในประเทศ ซึ่งมีผลต่อราคากวัญไข่ในบางปีที่ปริมาณผลผลิตออกสู่ตลาดมากทำให้มีราคาต่ำ ขายไม่ได้ราคา และมีผลต่อการตัดสินใจลงทุนปลูกกล้วยไข่ของเกษตรกร จากสถิติข้อมูลของกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งรวบรวมพื้นที่การปลูกกล้วยไข่ทั่วประเทศ เมื่อปี 2523/24 รายงานพื้นที่การเพาะปลูกทั้งสิ้นรวม 144,889 ไร่ เป็นพื้นที่ที่เสียหายโดยสิ้นเชิง 2,235 ไร่ คงเหลือพื้นที่เพาะปลูก 144,663 ไร่ โดยแบ่งเป็นส่วนที่ให้ผลผลิตแล้ว 94,851 ไร่ และยังไม่ให้ผล 47,812 ไร่ ปริมาณผลผลิตรวมที่ได้ 72,135,639 กก. คิดเป็นผลผลิตเฉลี่ย 761 กก./ไร่/ปี ในปีการเพาะปลูก 2524/25 พื้นที่ปลูกเพิ่มขึ้นเป็น 156,706 ไร่ เมื่อเทียบกับปี 2523/24 แล้วเพิ่มขึ้น 11,808 ไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.15 ในจำนวนนี้เป็นพื้นที่เสียหายโดยสิ้นเชิง 606 ไร่ คงเหลือพื้นที่เพาะปลูก 156,100 ไร่ สำหรับปีการเพาะปลูก 2525/26 พื้นที่การเพาะปลูกลดลงเหลือ 148,046 ไร่ ลดลงจากปี 2524/25 จำนวน 8,660 ไร่ หรือลดลงร้อยละ 5.53 แต่เมื่อเทียบกับปี 2523/24 แล้ว เพิ่มขึ้นจำนวน 3,148 ไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.17 เป็นพื้นที่เสียหายโดยสิ้นเชิง 76 ไร่ คงเหลือ พื้นที่การเพาะปลูก 147,970 ไร่ และในปีการเพาะปลูก 2526/27 ต่อมา พื้นที่ปลูกยังคงลดลง โดยมีพื้นที่การเพาะปลูกรวมทั้งประเทศ 82,266 ไร่ ลดลงจากปี 2525/26 จำนวน 65,780 ไร่ หรือลดลงร้อยละ 44.43 และเมื่อเทียบกับปี 2523/24 ก็ยังคงลดลง 62,632 ไร่ หรือลดลงร้อยละ 43.23 หลังจากปี 2526/27 แล้ว พื้นที่การเพาะปลูกรวมทั้งประเทศก็เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ปีการเพาะปลูก 2529/30 พื้นที่การเพาะปลูกเพิ่มขึ้นเป็น 100,798 ไร่ เมื่อเทียบกับปี 2526/27 แล้ว เพิ่มขึ้น 18,532 ไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.53 แต่เมื่อเทียบกับปี 2523/24 ก็ยังคงลดลง 44,100 ไร่ หรือลดลงร้อยละ 30.44 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงแนวโน้มของพื้นที่การเพาะปลูกกล้วยไข่แล้วพบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะช่วงหลังปี 2526/27 เป็นต้นมา สำหรับพื้นที่การเพาะปลูกของปี 2529/30 นั้น เป็นส่วนที่เป็นพื้นที่เสียหายโดยสิ้นเชิง รวมอยู่ด้วยจำนวน 556 ไร่ พื้นที่การเพาะปลูก

คงเหลือ 100,242 ไร่ เป็นส่วนที่ให้ผลแล้ว 78,580 ไร่ ยังไม่ให้ผล 21,662 ไร่ ปริมาณผลผลิตรวม 51,890,830 กก. คิดเป็นผลผลิตเฉลี่ย 660 กก./ไร่/ปี ดังรายละเอียดแสดงไว้ในตารางที่ 2.1

แหล่งเพาะปลูกกล้วยไข่ที่สำคัญและมีชื่อเสียงมากที่สุดในประเทศอยู่ทางภาคเหนือ คือที่จังหวัดกำแพงเพชร เชื่อกันว่าเป็นแหล่งที่ผลิตกล้วยไข่ที่มีคุณภาพและรสชาติดี เป็นที่นิยมของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ เนื่องจากเกษตรกรชาวสวนกล้วยไข่ของจังหวัดนี้มีความพิถีพิถันในการดูแลและบำรุงรักษาเป็นอย่างดี ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ได้กล้วยไข่ที่มีคุณภาพดี ประกอบกับสภาพพื้นดินมีความเหมาะสม และมีแหล่งน้ำที่สมบูรณ์เพียงพอตลอดปี จึงทำให้กล้วยไข่กลายเป็นพืชทองที่ทำรายได้ให้แก่เกษตรกรในจังหวัดนี้เป็นอย่างดี และชาวสวนยึดการทำสวนกล้วยไข่เป็นอาชีพ พื้นที่การเพาะปลูกของจังหวัดนี้มีมากเป็นอันดับหนึ่งของภาคเหนือและของประเทศ ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2.2

ลักษณะทั่วไปของกล้วยไข่

กล้วยไข่มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า Musa (AA group) "Kluai Khai" เป็นไม้ล้มลุกขนาดใหญ่ที่จัดอยู่ในตระกูล Musaceae เป็นพืชตระกูลกล้วยแตกกอหรือแตกหน่อ (Musa) อยู่ในสายพันธุ์ที่เกิดจาก Musa acuminata หรือมีวิวัฒนาการมาจากกล้วยป่า ผลสามารถรับประทานได้ มีรสชาติหอมหวาน ลำต้นที่แท้จริงอยู่ใต้ผิวดิน เรียกว่า เหง้า (Rhizome) เนื้อเยื่อของเหง้าเป็นส่วนสะสมของแป้ง ในแต่ละเหง้าจะมีหลายตา และมีอายุที่แตกต่างกัน ซึ่งจะเป็นจุดที่เจริญพัฒนาไปเป็นหน่อ และใช้สำหรับขยายพันธุ์ต่อไป ลำต้นเทียม (Pseudostem) เป็นส่วนลำต้นที่อยู่เหนือดิน ประกอบด้วยกาบใบ (Leaf sheath) ที่ประกบกันแน่น มีสีน้ำตาล หรือช็อคโกแลตที่ปลายเรียวเข้าหากันเป็นก้านใบ (Petiole) ที่แข็งแรง พอลที่จะรับน้ำหนักของแผ่นใบ (Lamina) ที่มีขนาดใหญ่โตของกล้วยได้ บริเวณส่วนปลายของลำต้นเหนือดินจึงเป็นที่รวมของก้านใบ สำหรับใบของกล้วยจะอยู่ในลักษณะชูตั้งชันมีขนาดใหญ่ ยาวรี เส้นใบของใบกล้วยจะเรียวยาวเกือบเป็นมุมฉากกับก้านใบ สีของใบมีสีเขียวอมเหลือง ไม่มีนวล ในช่วงที่กำลังให้ช่อดอก (Inflorescence) และผลจะมีใบประมาณ 10-15 ใบ โดยปกติจะเกิดใบใหม่ออกมาทุก ๆ 7-10 วันเพื่อทดแทนใบเก่าที่ตายไป และหลังจากกล้วยเริ่มให้ช่อดอกก็จะมีใบใหม่เกิดขึ้นมาอีก รวมจำนวนใบตั้งแต่เป็นหน่อจนกระทั่งถึงช่วงก่อนเกิดช่อดอกจะเกิดมีใบทั้งหมดประมาณ 30-50 ใบ ในหนึ่งต้น

ตารางที่ 2.1 รายงานสภาพและพื้นที่การเพาะปลูกกล้วยไม้ทั้งประเทศ ตั้งแต่ปีการเพาะปลูก 2523/24 ถึงปี 2529/30

ปีการเพาะปลูก	พื้นที่การเพาะปลูกทั้งหมด (ไร่)			พื้นที่เสียหายโดยสิ้นเชิง (ไร่)			พื้นที่เพาะปลูกคงเหลือ (ไร่)			ผลผลิต	
	ได้ผลแล้ว	ยังไม่ได้ผล	รวม	ได้ผลแล้ว	ยังไม่ได้ผล	รวม	ได้ผลแล้ว	ยังไม่ได้ผล	รวม	รวม(กก.)	(กก./ไร่/ปี)
2523/24 ¹	95,440	49,458	144,898	589	1,646	2,235	94,851	47,812	142,663	72,135,639	761
2524/25 ²	101,406	55,300	156,706	241	365	606	101,165	54,935	156,100	57,818,031	572
2525/26 ³	105,822	42,224	148,046	50	26	76	105,772	42,198	147,970	62,539,594	591
2526/27 ⁴	67,140	15,126	82,266	71	240	311	67,069	14,886	81,955	37,182,611	554
2527/28 ⁵	80,901	14,452	95,353	100	13	113	80,801	14,439	95,240	52,796,211	653
2528/29 ⁶	81,094	14,625	95,719	607	82	689	80,487	14,543	95,030	46,877,213	582
2529/30 ⁷	79,103	21,695	100,798	523	33	556	78,580	21,662	100,242	51,890,830	660

ที่มา : ¹ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรมส่งเสริมการเกษตร, ฝ่ายวิเคราะห์ข้อมูลส่งเสริมการเกษตร,

"รายงานสภาพการเพาะปลูกไม้ผลไม้อื่นต้น," ปีการเพาะปลูก 2523/24, หน้า 206

² เรื่องเดียวกัน, ปีการเพาะปลูก 2524/25, หน้า 206

³ เรื่องเดียวกัน, ปีการเพาะปลูก 2525/26, หน้า 199

⁴ เรื่องเดียวกัน, ปีการเพาะปลูก 2526/27, หน้า 197

⁵ เรื่องเดียวกัน, ปีการเพาะปลูก 2527/28, หน้า 194

⁶ เรื่องเดียวกัน, ปีการเพาะปลูก 2528/29, หน้า 201

⁷ เรื่องเดียวกัน, ปีการเพาะปลูก 2529/30, หน้า 205

ตารางที่ 2.2 แสดงการรายงานสภาพและพื้นที่การเพาะปลูกกล้วยไข่ทางภาคเหนือ ปีการเพาะปลูก 2529/30

ภาคจังหวัด	พื้นที่การเพาะปลูกทั้งหมด (ไร่)			พื้นที่เสียหายโดยสิ้นเชิง (ไร่)			พื้นที่เพาะปลูกคงเหลือ (ไร่)			ผลผลิต	
	ได้ผลแล้ว	ยังไม่ได้ผล	รวม	ได้ผลแล้ว	ยังไม่ได้ผล	รวม	ได้ผลแล้ว	ยังไม่ได้ผล	รวม	รวม(กก.)	(กก./ไร่/ปี)
รวมภาคเหนือ	31,636	14,769	46,405	83	1	84	31,553	14,768	46,321	22,328,243	708
1.กำแพงเพชร	20,201	9,516	29,717	-	-	-	20,201	9,516	29,717	17,170,850	850
2.เชียงใหม่	3,031	2,553	5,584	-	-	-	3,031	2,553	5,584	1,394,260	460
3.เชียงราย	392	194	586	80	-	80	312	194	506	135,408	434
4.ตาก	3,050	1,333	4,383	-	-	-	3,050	1,333	4,383	1,372,500	450
5.นครสวรรค์	346	34	380	-	-	-	346	34	380	183,380	530
6.น่าน	1,339	761	2,100	-	-	-	1,339	761	2,100	535,600	400
7.พิจิตร	260	20	280	-	-	-	260	20	280	130,000	500
8.พิษณุโลก	100	21	121	3	1	4	97	20	117	51,410	530
9.เพชรบูรณ์	1,056	100	1,156	-	-	-	1,056	100	1,156	475,200	450
11.พะเยา	745	80	825	-	-	-	745	80	825	342,700	460
12.แม่ฮ่องสอน	262	8	270	-	-	-	262	8	270	117,900	450
13.ลำปาง	27	22	49	-	-	-	27	22	49	13,770	510
14.ลำพูน	191	2	193	-	-	-	191	2	193	66,850	350
15.สุโขทัย	501	82	583	-	-	-	501	82	583	275,550	550
16.อุตรดิตถ์	99	39	138	-	-	-	99	39	138	47,025	475
17.อุทัยธานี	6	-	6	-	-	-	6	-	6	2,340	390

ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรมส่งเสริมการเกษตร, ฝ่ายวิเคราะห์ข้อมูลส่งเสริมการเกษตร,
"รายงานสภาพการเพาะปลูกไม้ผลมีขึ้นต้น," ปีการเพาะปลูก 2529/30 หน้า 206

ช่อดอก จะเริ่มเกิดหลังจากปลูกกัลล้วยด้วยหน่อประมาณ 6-8 เดือน ซึ่งจะกำเนิดจากใจกลางของต้น (Floral Primordia) และเจริญเติบโตผ่านกลางลำต้นเหนือดิน โผล่ขึ้นมาทางยอด โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 1 เดือน ช่อดอกประกอบด้วยช่อดอกย่อยอยู่รวมกันบนก้านช่อดอกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 2 แถว แต่ละกลุ่มจะมีกาบดอกสีแดงรูปไข่รองรับอยู่ แต่ละดอกจะไม่ได้สัดส่วนกัน ผลของกัลล้วยจะไม่มีเมล็ด เนื่องจากเกสรตัวเมียจะเป็นหมัน เมล็ดจะไม่มีการพัฒนา จะเหี่ยวและเป็นเพียงจุดเล็ก ๆ สีน้ำตาล ผลกัลล้วยทั้งหมดบนก้านดอกรวมเรียกว่า เครือ (Bunch) ส่วนผลกัลล้วยแต่ละกลุ่ม แต่ละช่อเรียกว่า หน่อ (Hand) และแต่ละผลเรียกว่า ผลกัลล้วย (Finger) ซึ่งจะมีจำนวนผลตั้งแต่ 10-20 ผล ผิวเปลือกของผลกัลล้วยจะบางมาก ขนาดของผลกัลล้วยเล็ก เนื้อมีสีเหลือง รสหวาน ให้ผลผลิตต่ำ การเจริญเติบโตของกัลล้วยจะเจริญเติบโตได้ดีในที่ร่ม ไม่ต้องการแดดจัด ทนทานต่อโรคตายพรายได้ดี แต่อ่อนแอต่อโรคใบจุด

คุณค่าทางอาหารของกัลล้วยไข่¹

จากน้ำหนักกัลล้วยไข่ 100 กรัม	ประกอบด้วย:
น้ำ	70.66 กรัม
ไขมัน	0.84 กรัม
โปรตีน	1.45 กรัม
น้ำตาล	18.41 กรัม
เถ้า	0.61 กรัม
แคลเซียม	13.54 มิลลิกรัม
ฟอสฟอรัส	24.71 มิลลิกรัม
เหล็ก	6.71 มิลลิกรัม
วิตามินซี	16.91 มิลลิกรัม

¹ ชูจิตต์ สมบัติพานิช "การวิเคราะห์คุณค่าทางอาหารของกัลล้วย" วิทยานิพนธ์ ประกอบปริญญาตรี คณะกสิกรรมและสัตวบาล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2503

การปลูกกล้วยไข่ในประเทศ

1. สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

1.1 ดิน

กล้วยไข่เป็นพืชที่ปลูกง่าย ขึ้นได้ในดินทุกชนิด แต่ผลผลิตและคุณภาพที่ได้จะแตกต่างกัน ปกติกล้วยไข่จะปลูกได้ดีในดินที่มีสภาพความเป็นกรดเป็นด่าง (pH) อยู่ในช่วง 4.5-8.5 และช่วงที่เหมาะสมที่สุด คือ pH6.0 ลักษณะของดินเป็นดินร่วนปนทรายหรือค่อนข้างเหนียวที่สามารถอุ้มน้ำได้ดี แต่ไม่ขังน้ำ มีความอุดมสมบูรณ์ มีอินทรีย์วัตถุสูง มีการระบายน้ำดี ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบเรียบ ไม่เป็นที่ดอนหรือที่สูงเกินไป เพราะจะเกิดความแห้งแล้งเร็ว หรือพื้นที่ต่ำเกินไปเพราะน้ำขังซึ่งสภาพเช่นนี้จะทำให้การเจริญเติบโตของต้นกล้วยหยุดชะงัก และทำให้กล้วยตายได้ บริเวณที่เหมาะสมสำหรับการปลูกกล้วยไข่ ได้แก่ ดินชายแม่น้ำ ดินชายเลน หรือตามชายป่า ซึ่งมีปุ๋ยสะสมมานานปี

1.2 น้ำและความชื้น

กล้วยไข่เป็นพืชจำพวกฉ่ำน้ำ และมีใบมาก จึงต้องการน้ำและความชื้นสูง โดยปกติกล้วยไข่มีความต้องการน้ำฝนในปริมาณตั้งแต่ 1,500-2,000 มิลลิเมตรต่อปี การกระจายของฝนดี

1.3 สภาพอากาศ

กล้วยไข่ เจริญเติบโตได้ดีในสภาพอากาศร้อนชื้น ไม่ชอบอากาศร้อนจัดหรือหนาวจัดเกินไป โดยปกติแล้วอุณหภูมิเฉลี่ยที่เหมาะสมแก่การเจริญเติบโตของกล้วยไข่อยู่ระหว่าง 25-28 องศาเซลเซียส ถ้าต่ำกว่า 20 องศาเซลเซียส จะทำให้การเจริญเติบโตของต้นกล้วยช้า เป็นผลให้ออกปลีช้า และถ้าอุณหภูมิสูงมากเกินไปกว่า 35 องศาเซลเซียส จะทำให้การระเหยน้ำที่ใบสูงเกินไป ซึ่งถ้าปริมาณความชื้นในดินไม่เพียงพอจะทำให้ต้นกล้วยขาดน้ำ และใบไหม้แห้ง ต้นกล้วยมีการเจริญเติบโตช้า และตกเครือช้าไปด้วย และจะทำให้ขนาดและคุณภาพของผลกล้วยไข่ลดลง เช่นเดียวกับอุณหภูมิต่ำเกินไป

2. ขั้นตอนการปลูกกล้วยไข่

2.1 การเตรียมดิน

การเตรียมดินปลูกในปีแรกส่วนใหญ่จะใช้แทรกเตอร์หรือรถไถ การไถ

จะกระทำ 2 ครั้ง ครั้งแรกไถบุกจะติดผาน¹ 3 ไถครั้งที่ 2 จะติดผาน 7 (ภาพที่ 2.1) เพื่อย่อยดินให้ก้อนเล็กลง

ประโยชน์ของการเตรียมดินเต็มพื้นที่สวนมีหลายประการ

1. เป็นการกำจัดวัชพืชให้ทั่วถึงทั้งพื้นที่
2. ทำให้ดินร่วนซุยทั้งสวน เพื่อให้รากขน ไช้ออกไปหาอาหารได้ไกล การเตรียมดินเฉพาะหลุมปลูกกล้วยไข่ จะทำให้ขอบเขตการหาอาหารของรากจำกัด
3. การเตรียมดินเต็มพื้นที่จะทำให้ดินโปร่ง การเจริญเติบโตของรากเป็นไปได้ดี ซึ่งจะมีผลถึงการเจริญเติบโตของลำต้นด้วย
4. เป็นการกำจัด หรือลดปริมาณศัตรูที่จะทำลายเหง้ากล้วยให้น้อยลง

การเตรียมดินในปีที่ 2 และปีที่ 3 นั้น ชาวสวนจะพรวนดินโดยใช้จอบสับดินเป็นก้อนใหญ่ 1 ครั้งเรียกว่า "ก่นดิน" เพื่อให้ดินโปร่ง อากาศหมุนเวียนระบายน้ำดี และจะตัดต้นแม่ที่ให้เครือแล้วทิ้ง เพื่อให้หน่อต้นใหม่เจริญเติบโตขึ้นแทน

2.2 การกำหนดฤดูการปลูก

การปลูกกล้วยไข่ควรกระทำในช่วงปลายฤดูฝน ประมาณเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายน แต่อย่างช้าไม่ควรเกินเดือนตุลาคม เนื่องจากจะหมดฝนก่อนระยะดังกล่าวเป็นระยะที่มีฝนตกชุก จะทำให้ต้นอ่อนได้รับน้ำฝนและเจริญเติบโตได้เต็มที่ เหตุที่ชาวสวนกล้วยไข่ไม่นิยมปลูกกล้วยไข่ในช่วงต้นฤดูฝน (ประมาณเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม) ก็เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้กล้วยตกเครือในฤดูแล้ง ซึ่งมีแสงแดดมากถูกบริเวณก้านเครือ (คอเครือ) ทำให้แห้งหรือหักงอและผลกล้วยสับไม่มีคุณภาพ กล้วยไข่จะเริ่มออกปลีเมื่ออายุประมาณ 8-10 เดือนหลังจากการปลูก หากชาวสวนปลูกก่อนเดือนสิงหาคม กล้วยจะออกปลีประมาณเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ซึ่งเป็นช่วงฤดูหนาว การเจริญเติบโตของผลจะอยู่ในช่วงประมาณเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน อันเป็นช่วงฤดูที่มีแสงแดดจัด ซึ่งจะมีผลต่อการเจริญเติบโต และคุณภาพของผลกล้วยเป็นอย่างมาก

¹ ผาน หมายถึง แผ่นจามมีลักษณะกลมประกอบติดกับรถแทรกเตอร์ เพื่อใช้สำหรับไถที่เตรียมดิน

ภาพที่ 2.1 ลักษณะผานสำหรับไถที่

เหตุผลอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับการกำหนดฤดูกาลปลูกให้อยู่ในช่วงปลายฤดูฝนก็เกี่ยวเนื่องจากงานเทศกาลประเพณีที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย ในช่วงเดือนกันยายนหรือเดือนสิบของไทย ซึ่งเป็นช่วงที่ผลผลิตกล้วยไข่ออกสู่ตลาด จะเป็นช่วงที่มีเทศกาลงานบุญต่าง ๆ มากมาย เป็นต้นว่า สารทไทย ทอดผ้าป่า ทอดกฐินและสลากภัต ชาวบ้านจะไ้ใช้กล้วยไข่ถวายพระ โดยเฉพาะเทศกาลสารทไทย ซึ่งมีประเพณี "กวนกระยาสารท" สำหรับเป็นของถวายพระ และจะต้องมีกล้วยไข่เป็นเครื่องเคียงกับกระยาสารทด้วย ดังนั้นการที่กล้วยไข่จะให้ผลผลิตในช่วงฤดูนี้จึงเป็นการเหมาะสม เพราะตลาดกว้างขวางขายได้ราคาดี

2.3 การคัดเลือกหน่อพันธุ์สำหรับปลูก

หน่อพันธุ์ที่เกษตรกรชาวสวนกล้วยไข่นำมาใช้ขยายพันธุ์โดยทั่วไปมี 2 ชนิด

2.3.1 หน่อใบแคบ หรือหน่อใบตาบ (ภาพที่ 2.2) เป็นหน่อที่มีใบเรียวกเล็ก มีใบเพียง 2 หรือ 3 ใบ หน่อประเภทนี้เหมาะสำหรับจะนำไปปลูก โดยชาวสวนจะเลือกหน่อที่มีโคนต้นอวบสมบูรณ์ ซึ่งจะทำได้เครือกล้วยที่โตและดี

2.3.2 หน่อใบกว้าง (ภาพที่ 2.3) เป็นหน่อที่มีขนาดใบคลี่แผ่กว้างกว่าหน่อใบแคบ ลักษณะโคนต้นผอม เล็ก หน่อลักษณะเช่นนี้จะไม่สมบูรณ์เท่าหน่อใบแคบ จึงต้องอาศัยการแต่งหน่อเพื่อให้โคนหน่ออวบขึ้น มีความสมบูรณ์และแข็งแรง ปริมาณรากมากขึ้น เมื่อแต่งหน่อดีแล้ว หน่อใบกว้างจะมีความสมบูรณ์แข็งแรงไม่ต่างจากหน่อใบแคบ

หน่อใบแคบและหน่อใบกว้างที่ชาวสวนนำมาปลูก ปกติมีความสูง 1 เมตร โคนหน่อมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 8-12 เซนติเมตร ชาวสวนนิยมใช้หน่อใบแคบเพราะหาง่าย มีแนวโน้มให้เครือที่โตกว่า การเลือกหน่อพันธุ์ควรเลือกหน่อที่โคนต้นอวบใหญ่ ไม่แก่เกินไป อายุหน่อประมาณ 3-4 เดือน หรือตัดแต่งไม่เกิน 3 ครั้ง และสะอาดปราศจากโรคหรือแมลงทำลาย หน่อที่ขุดขึ้นมาควรระวังอย่าให้ชอกช้ำ ไม่ควรจับหน่อโยกให้กระเทือน เมื่อขุดขึ้นมาแล้วควรรีใช้มีดปาดรากเก่าให้เกลี้ยง เพื่อให้รากใหม่แตกออกมาแทนรากเก่าได้ดีและแข็งแรง

2.4 การกำหนดระยะปลูก

หลังจากเตรียมดินที่จะปลูกเรียบร้อยแล้ว เกษตรกรจะกำหนดระยะปลูก การปลูกถี่เกินไปจะทำให้ใบแผ่คลุมพื้นดิน จนแสงแดดไม่สามารถส่องถึงพื้นดินได้ ดินจะชุ่มชื้นเกินความจำเป็น แต่ถ้าปลูกห่างเกินไปใบกล้วยจะคลุมดินไม่พอเหมาะ ทำให้วัชพืชขึ้นเร็ว หรือดินจะแห้งเร็ว ความชุ่มชื้นไม่พอ โดยปกติ การกำหนดระยะปลูกกล้วยไข่

ภาพที่ 2.2 ลักษณะหน่อไผ่แดง

หน่อใบกว้าง

ภาพที่ 2.3 ลักษณะหน่อใบกว้าง

016249

ระหว่างแถวและระหว่างต้นห่างกันประมาณ 2-2.5 x 2-2.5 เมตร ซึ่งจะทำให้ได้จำนวนต้นต่อไร่ประมาณ 400 ต้นและ 256 ต้นตามลำดับ ระยะปลูกดังกล่าวจะช่วยให้กล้วยไข่เจริญเติบโตได้ดีและไม่ล้มง่าย (ภาพที่ 2.4)

2.5 การเตรียมหลุมปลูก

หลังจากกำหนดระยะปลูกแล้วก็จะเตรียมหลุมปลูก โดยขนาดหลุมกว้างยาวประมาณ 50 x 50 เซนติเมตร ลึกประมาณ 30-50 เซนติเมตร ถ้าขุดลึกมาก กล้วยไข่จะไม่ค่อยงาม เพราะอาหารของพืชส่วนมากจะอยู่บริเวณหน้าดิน จึงควรขุดลึกพอควรพอกันลมพัด โคนในฤดูฝน เนื่องจากดินจะยุบตัวเมื่อฝนตก

หลุมปลูกควรจะเป็นแถวเป็นแนว เพื่อให้ต้นกล้วยเจริญเติบโตได้ดีและสม่ำเสมอ นอกจากนั้นแล้วยังให้ความสะดวกในการที่จะไปปฏิบัติดูแลบำรุงรักษาในแปลงปลูก เช่น การให้น้ำ หรือการพ่นสารเคมีต่าง ๆ ในการกำจัดวัชพืช หรือปราบศัตรูพืช

2.6 วิธีการปลูก

ปลูกหน่อพันธุ์ที่คัดเลือกไว้ในหลุมที่เตรียมไว้ ตามแต่ระยะปลูกที่กำหนดไว้แล้วกลบดิน และเหยียบดินที่กลบบริเวณใกล้ ๆ โคนหน่อพันธุ์ให้แน่นพอบานกลาง ไม่นั่นเกินไป ถ้าหน่อพันธุ์มีใบติดมาควรตัดใบทิ้งก่อนปลูก

การเหยียบดินบริเวณ โคนหน่อพันธุ์มีข้อดีคือ ทำให้หน่อพันธุ์ที่ปลูกตั้งตรงไม่โคลนเคลนหรือเอน และทำให้หน่อตั้งตัวได้เร็ว รากจะสัมผัสกับความชื้นจากดินได้มาก

2.7 การปฏิบัติและดูแลรักษา

หลังจากปลูกกล้วยไข่ไปแล้ว การปฏิบัติดูแลรักษาเป็นเรื่องที่สำคัญ และถือว่าเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้ผลผลิตสูงหรือต่ำ โดยทั่วไปการปฏิบัติดูแลรักษาของชาวสวนกล้วยไข่ จะกระทำดังต่อไปนี้

2.7.1 การให้น้ำ

กล้วยไข่มีความต้องการน้ำมากและตลอดปี เนื่องจากเป็นพืชที่มีขนาดใหญ่กว้างใหญ่ ทำให้มีพื้นที่คายน้ำมาก ประกอบกับลำต้นหรือกาบใบส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยน้ำ น้ำจึงเป็นปัจจัยสำคัญ

ภาพที่ 2.4 แสดงระยะปลูกระหว่างต้นและระหว่างแถว

2.7.1.1 ระยะเวลาการให้น้ำ ในช่วงฤดูฝน อาศัยน้ำฝน โดยไม่ต้องให้น้ำ แต่จะให้น้ำเมื่อฝนทิ้งช่วง สำหรับช่วงฤดูแล้ง การให้น้ำจะเริ่มให้เมื่อดินเริ่มแห้ง คือตั้งแต่เดือนมกราคม แต่ในช่วงนี้จะยังไม่ให้น้ำเต็มที่ จะให้น้ำเพียงเพื่อไม่ให้หน้าดินแห้งจนกว่าประมาณปลายเดือนกุมภาพันธ์ หรือต้นเดือนมีนาคม ไปจนถึงเดือนเมษายน จึงจะให้น้ำเต็มที่

2.7.1.2 วิธีการให้น้ำ ชาวสวนจะให้น้ำโดยปล่อยให้น้ำเอ่อไปบนผิวดินในสวนกล้วยไข่ จนกระทั่งเห็นว่าดินซึมน้ำไว้ได้ทั่วถึงทั้งพื้นที่ จึงจะหยุดให้น้ำ

2.7.1.3 ความถี่ของการให้น้ำ ในช่วงฤดูแล้งความถี่ของการให้น้ำจะอยู่ประมาณ 10-15 วัน/ครั้ง ขึ้นอยู่กับสภาพของดิน ถ้าดินแห้งเร็วอาจให้น้ำอาทิตย์ละครั้ง

2.7.2 การกำจัดวัชพืช

เกษตรกรชาวสวนกล้วยไข่โดยเฉพาะที่จังหวัดกำแพงเพชร จะให้ความสำคัญในการดูแลและกำจัดวัชพืชอย่างมาก เพื่อไม่ให้มาแย่งน้ำและอาหารจากต้นกล้วย ซึ่งจะทำให้ต้นกล้วยสมบูรณ์ และให้จำนวนผลผลิตที่สูงและมีคุณภาพ ดังนั้นสวนกล้วยไข่ที่จังหวัดนี้จึงแลดูสะอาดตลอดฤดูกาลปลูก

การกำจัดวัชพืชเริ่มเมื่อปลูกกล้วยได้ประมาณ 1 เดือน ชาวสวนจะกำจัดวัชพืชระหว่างต้นกล้วย ถ้ามีแรงงานพอจะใช้จอบถางหญ้า พร้อมกับการย่อยหน้าดิน (หรือเรียกว่า "ชอยดิน") และจะทำการดายหญ้าหรือฉีดยาปราบวัชพืชอย่างสม่ำเสมอ ความถี่ของการกำจัดวัชพืชจะขึ้นอยู่กับปริมาณของวัชพืชในแต่ละสวน ปกติชาวสวนจะกำจัดวัชพืชปีละประมาณ 6-10 ครั้ง

2.7.3 การพูนโคน

การพูนโคนจะกระทำ โดยการ โยหน้าดิน เข้าหากอกกล้วยเพื่อเป็นการพูนโคนให้กับกอกล้วย จะทำให้รากกล้วยยึดเกาะดินได้ดี ช่วยแก้ปัญหากากโคนล้ม เนื่องจากลมแรงไปได้มาก และช่วยให้หน่อที่เกิดมาไม่ลอย เพราะในระยะหลังรากจะขึ้นขึ้นทุกที่ การพูนโคนทำให้หน่อมีความแข็งแรง และเป็นหน่อที่มีลักษณะที่จะให้เครือขึ้นดีต่อไป

2.7.4 การใส่ปุ๋ย

กล้วยไข่เป็นกล้วยที่ต้องการอาหารมากในการสร้างลำต้น ใบ หน่อ และผล แต่กล้วยไข่มีความสามารถจำกัดในการหาอาหาร ถ้าปล่อยให้ใช้อาหารจากดินเพียงอย่างเดียว การเจริญเติบโตจะช้า ต้นผอม โคนล้มง่าย และให้ผลไม่ดก เครือเล็กและ

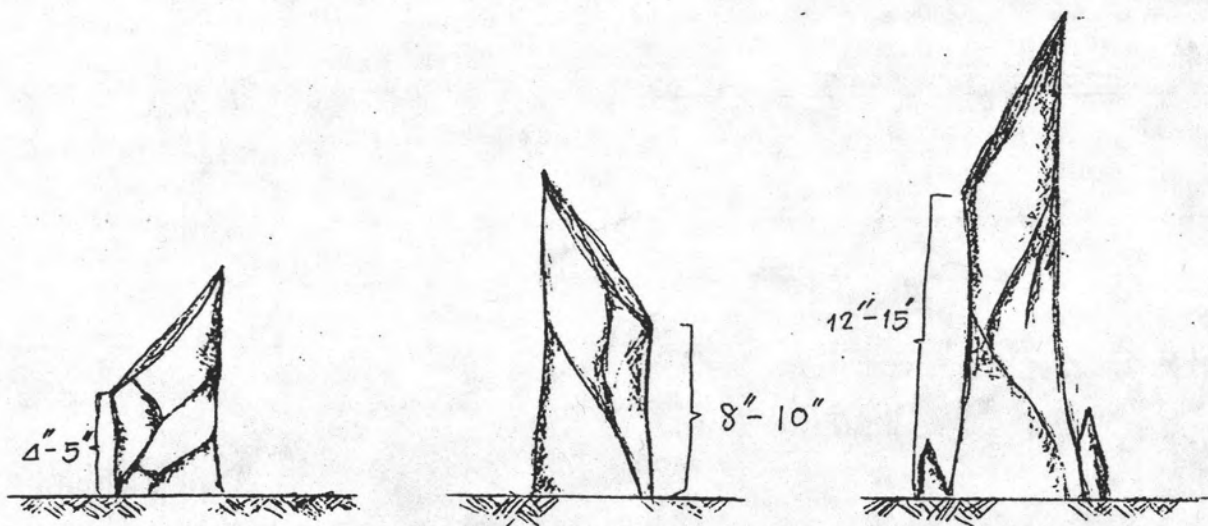
คุณภาพต่ำ ชาวสวนจึงมีการใส่ปุ๋ยช่วย ปกติจะมีการใส่ปุ๋ยประมาณ 3-5 ครั้ง เริ่มด้วยการใส่ปุ๋ยรองกันหลุม โดยใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หลังจากนั้น จะให้ปุ๋ยเคมีห่างกันประมาณ 1-2 เดือน โดยครั้งสุดท้ายจะให้เมื่อกล้วยใกล้ตกเครือ ปุ๋ยเคมีที่ใช้เป็นสูตร 21-0-0 46-0-0 อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือสูตร 13-13-21 ผสม 21-0-0 วิธีการใส่ปุ๋ยของชาวสวนจะใส่ปุ๋ยห่างจากโคนต้นประมาณ 1 ศืบโดย รอบเป็นวงกลมไม่มีการกลบโคน

2.7.5 การแต่งหน่อ และการตัดใบ

2.7.5.1 การแต่งหน่อ หลังจากปลุกกล้วยแล้วประมาณ 3-4 เดือน กล้วยจะเริ่มทยอยแตกหน่อใหม่เรื่อย ๆ จนมากเกินความจำเป็น หน่อ เหล่านี้จะแย่งน้ำและอาหารจากต้นแม่ ซึ่งมีผลกระทบต่อผลผลิตทำให้ผลเล็ก จำนวนหัวต่อ เครือน้อย ชาวสวนจะทำลายหน่อที่เกิดขึ้นในระยะเวลาที่ไม่เหมาะสมคือ เกิดก่อนเดือน เมษายน-พฤษภาคมโดยการเฉือนทิ้งติดดิน และจะเตรียมหน่อพันธุ์ไว้ปลูกในฤดูต่อไป โดยเลือกหน่อที่อวบและ แข็งแรง เพื่อเป็นกล้วยที่จะให้ผลผลิตในปีที่ 2 แทนต้นเดิม หน่อพันธุ์นี้จะต้องได้รับการตกแต่งไม่เกิน 3 ครั้ง ถ้าเกิน 3 ครั้ง ชาวสวนจะตัดหน่อ ทิ้ง เพราะอายุแก่เกินไป หน่อพันธุ์ที่เลือกเป็นหน่อที่งอกประมาณเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน

วิธีการแต่งหน่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในการแต่งหน่อคือ มีดปลายขอ หรือชาวสวนเรียกว่า มีดขอ การแต่งหน่อหรือปาดหน่อทุกครั้งจะทำโดยปาด เฉียงตัดขวางลำต้น การปาดครั้งแรก รอยปาดจะอยู่สูงกว่าโคนต้นประมาณ 4-5 นิ้ว และรอยปาดจะเฉียงทำมุมประมาณ 45 องศากับลำต้น (หรือแนวระดับ) และหลังจากนั้น ประมาณ 20-30 วัน จะทำการปาดหน่อครั้งที่ 2 ให้ทิศทางการปาดครั้งใหม่นี้อยู่ตรง ข้ามกับรอยปาดครั้งแรกห่างจากรอยปาดครั้งแรก 4-5 นิ้ว และทำการแต่งหน่อครั้งที่ 3 หลังจากครั้งที่ 2 ประมาณ 20-30 วัน โดยให้รอยเฉือนครั้งใหม่นี้ อยู่ตรงข้ามกับรอย เฉือนครั้งที่ 2 และรอยเฉือนมุมล่างสุดอยู่สูงจากรอยเฉือนครั้งที่ 2 ประมาณ 4-5 นิ้ว ทำมุมเอียง 45 องศา (ภาพที่ 2.5)

2.7.5.2 การตัดใบและลอกกาบใบ การตัดใบและลอก กาบใบกล้วยนี้จะทำพร้อม ๆ กับการแต่งหน่อ เนื่องจากใบกล้วยมีลักษณะที่แตกต่างจากพืช อื่นคือ มีใบกว้างใหญ่ ยาว และมีน้ำหนักพอสมควร การตัดใบกล้วยจะต้องพิจารณาให้มี จำนวนของใบให้เหมาะสมกับระยะการเจริญเติบโตของต้นกล้วย ในระยะที่กล้วยกำลังเจริญ เติบโต การตัดใบกล้วยจะให้เหลือประมาณ 12 ใบ ซึ่งจะช่วยให้กล้วยเจริญเติบโตได้ดี และ ไม่โคนล้ม แต่ในระยะที่ตกเครือแล้วจะต้องตัดใบออกเหลือไว้เพียงต้นและ ไม่เกิน 9 ใบ ถ้ามีใบมากกว่า 9 ใบ จะทำให้กล้วยรับน้ำหนักมาก ทำให้ต้นกล้วยเอนหรือโคนล้ม

ครั้งที่ 1

ครั้งที่ 2

ครั้งที่ 3

ภาพที่ 2.5 แสดงการตัดแต่งหน่อกล้วย

ได้ในระยะที่น้ำหนักของเครือมาก และถ้าน้อยเกินไปจะทำให้บริเวณคอเครือและผลกล้วยได้รับอันตรายจากการถูกแดดเผา ซึ่งเป็นผลให้กล้วยหักพับบริเวณคอเครือ และผลกล้วยช้ำ สำหรับใบที่ควรตัดทิ้ง ได้แก่ใบที่แห้งหรือใบที่มีสีเหลืองเป็นโรคไม่สมบูรณ์ ให้ตัดออกได้ทุกระยะของการเจริญเติบโต และในกรณีที่ต้องตัดใบทิ้งในระยะกล้วยกำลังตกเครือเพื่อให้มีจำนวนใบที่เหมาะสมนั้นจะตัดใบแก่หรือใบที่อยู่รอบนอกก่อน และจะทำไปพร้อม ๆ กับการลอกกาบ ซึ่งจะทำในฤดูฝนเท่านั้น การลอกกาบกล้วยในฤดูแล้ง จะทำให้ต้นกล้วยสูญเสียความชุ่มชื้น สำหรับใบกล้วยที่ตัดทิ้ง ชาวสวนบางรายจะเก็บใบ ก้านใบ และกาบที่ลอกแล้ว ไปทำปุ๋ยหมักกล้วย เพื่อต้องการให้แปลงสะอาดไม่เป็นแหล่งสะสมของโรคและแมลง แต่ชาวสวนบางรายจะนำใบกล้วยที่ตัดทิ้งไว้ในแปลงเป็นการคลุมดิน เพื่อให้ดินมีความชุ่มชื้น และช่วยคลุมวัชพืชด้วย และในขณะเดียวกันเมื่อใบกล้วยเน่าเปื่อยก็เป็น การเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดินอีกด้วย

2.7.6 การป้องกันต้นล้มและเครือหัก

การล้มของต้นกล้วย และเครือหักเกิดเนื่องจากลมพัด ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญมากที่ชาวสวนกล้วยไข่มไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างสิ้นเชิง นอกจากจะหาทางป้องกัน ซึ่งวิธีป้องกันคือ

2.7.6.1 การพูนโคนหรือถมโคนต้นด้วยดิน จะช่วยให้รากยึดดินมากขึ้น

2.7.6.2 การค้ำที่คอต้น ชาวสวนจะใช้ไม้ไผ่มาค้ำที่บริเวณโคนเครือ เพื่อช่วยรับน้ำหนักของเครือกล้วยจากต้นแม่

2.7.6.3 การโยง ในกรณีหาไม้ค้ำไม่ได้ ชาวสวนบางรายจะใช้เชือกมัดโคนเครือของต้นที่เอน นำไปมัดติดกับต้นอื่นที่แข็งแรงบริเวณโคนต้น เพื่อช่วยดึงต้นที่เอนไม่ให้ล้ม

2.7.7 การตัดปลี

กล้วยเมื่ออายุได้ประมาณ 8-10 เดือนจะเริ่มออกปลี (ภาพที่ 2.6) และกาบปลีจะเริ่มคลี่ออกที่ละกาบพร้อม ๆ กับการเจริญเติบโตของผลกล้วย (ภาพที่ 2.7 ถึง 2.9) และเมื่อติดผลแล้ว ชาวสวนจะตัดปลีทิ้ง ระยะเวลาเริ่มออกปลีจนตัดปลีทิ้งประมาณ 15 วัน สาเหตุที่ตัดปลีทิ้งเนื่องจากชาวสวนเชื่อว่า การปล่อยให้ปลีติดจะทำให้ขนาดของผลกล้วยเล็ก เพราะปลีจะแย่งอาหารจากต้นแม่ไปใช้ แต่ในทางวิชาการพบว่า ปลีกล้วยจะหยุดการเจริญเติบโตทันทีที่มีการเจริญของผลกล้วยหวีสุดท้ายแล้ว ดังนั้นปลีกล้วยจะไม่แย่งอาหารจากต้นแม่

ภาพที่ 2.6 แสดงระยะเริ่มแทงปลี

ภาพที่ 2.7 แสดงระยะปลีโผล่และดอกเกือบบาน

ภาพที่ 2.8 แสดงระยะที่ดอกเริ่มบาน

ระยะดอกบานสิ้นสุด

ระยะตัดปลี

ภาพที่ 2.9 แสดงระยะดอกบานสิ้นสุดและระยะตัดปลี

สำหรับการตัดปลีกล้วยทั้งนั้น ปลีกล้วยที่ตัดทิ้งแล้วจะไม่นำไป
รับประทาน เนื่องจากปลีกล้วยไซ้มีรสฝาดไม่เหมาะสมแก่การบริโภค

2.8 การป้องกันกำจัดศัตรูพืช

สวนกล้วยไซ้จะไม่ค่อยประสบปัญหาเรื่องโรคและแมลงระบาด เนื่องจาก
ชาวสวนมีการปฏิบัติดูแลรักษาเป็นอย่างดี ดังนั้น เกษตรกรชาวสวนกล้วยไซ้จึงไม่จำเป็นต้อง
ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการใช้ยาฆ่าแมลงหรือยากำจัดโรคพืช นอกจากนี้ในบางครั้ง
จะมีการระบาดของโรคและแมลงอย่างหนัก สำหรับโรคและแมลงที่พบได้แก่

2.8.1 โรคใบจุด (Leaf spot) สาเหตุจากเชื้อราหลายชนิด แต่ที่พบ
ระบาดมากในสวนกล้วยไซ้เกิดจากเชื้อรา *Cordana musae* เมื่อกล้วยเป็นโรคใบจุดนี้
พื้นที่ใบจะถูกทำลาย ทำให้การสังเคราะห์แสงของใบน้อยลง เป็นเหตุให้ผลกล้วยเจริญ
เติบโตช้าและไม่สมบูรณ์

การป้องกันกำจัด ทำโดยตัดใบที่เป็นโรคทิ้งและตัดใบทองใบล่าง ๆ
ออกทุกระยะการเจริญเติบโตเพื่อให้โปร่ง ทำให้อากาศของโรคดังกล่าวลดลง เก็บ
กวาดใบที่เป็นโรคออกเผาทำลาย หรือทำโดยการฉีดพ่นด้วยยาป้องกันกำจัดเชื้อราจำพวก
แมนโคเซบ หรือแคปแทน

2.8.2 หนอนกอ หนอนชนิดนี้จะทำลายส่วนเหง้ากล้วย และชอกกัดกินลำต้น
กล้วย ทำให้กล้วยไม่เจริญเติบโต และตายในที่สุด

การป้องกันกำจัด ทำได้โดยใช้ยาฟูราดานรองกันหลุม เพื่อป้องกัน
การทำลายเหง้ากล้วยตั้งแต่เริ่มปลูก

2.9 การเก็บเกี่ยวผลผลิต

หลังจากตัดปลี ประมาณ 45 วัน กล้วยจะเจริญเติบโตเต็มที่และเริ่มแก่
สังเกตได้จากลูกกล้วยปกติจะมีเหลี่ยม ถ้าเหลี่ยมลบ ผลกลมมากที่สุด สีมัวลูกจะออกนวล
ขาว (ภาพที่ 2.10) ชาวสวนจะเริ่มตัดเครือได้ โดยจะไม่ปล่อยให้กล้วยสุกคาต้น
เนื่องจากจะทำให้เสียดรสชาติไม่อร่อย เรียกว่า "กล้วยสุกลม" สีมัวจะกระด้างไม่นวล
ไม่เหมือนกับการนำไปบ่มในกรณีจะตัดเครือกล้วยเพื่อนำไปส่งออกต่างประเทศชาวสวนจะ
เก็บผลเร็วขึ้นกว่าที่เก็บขายในท้องตลาดประมาณ 3-5 วัน ตามปกติกล้วยไซ้เริ่มให้ผล
ผลิตตั้งแต่ประมาณเดือนกรกฎาคมจนถึงประมาณเดือนตุลาคม

ภาพที่ 2.10 แสดงระยะกล้วยไซ้ที่แก่พอจะตัดได้